

בשלמא לדידי, דאמינא ירד מבול לארץ ישראל, משום הכי מתו. אלא לדידך, אמאי מתו בארץ ישראל, הלא בארץ ישראל לא היה המבול?

השיב רבי יוחנן: אותן שבארץ ישראל מתו מהבלא, כי אף שלא ירד שם המבול, הגיע לשם ההבל נאך בכל זאת ארץ ישראל בדוקה היא כי מתים אלו נקברו אחר כך בבית קברות, ואין לחוש לטומאה אלא בשאר ארצות שירד המבול ונשקעו המתים בטיט].

ומצינו שהיה הבל רב במבול, כדרב חסדא. דאמר רב חסדא: ברותחין קלקלו דור המבול, וברותחין נדונו, שהיו מי המבול רותחין, והגיע הבל מהם לארץ ישראל.

ומבאר רב חסדא: ברותחין קלקלו — בשכבת זרע, וברותחין נדונו, דכתיב הכא במבול "וישכו המים", וכתיב התם באחשוורוש "וחמת המלך שככה". ונשמע מזה לזה, כשם שמצינו אצל אחשוורוש "שככה" לגבי רתיחת הכעס כך נבאר גם במבול ששככו המים מרתיחתן, ומשמע שעד עתה היו רותחים.

איכא דאמרי, איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש: נאמר במבול "מכל אשר בחרבה מתו". בשלמא לדידי, דאמינא לא ירד מבול לארץ ישראל, משום הכי נאמר "בחרבה", דהוי חרבה בעולם, והיא בארץ ישראל. אלא לדידך, מאי "חרבה"? הלא לא היה מקום שהיה יבש ממי המבול?

תאמר כן בחרוזי נבוכדנצאר, דהכי נמי דלא הוו מעולם בארץ ישראל?!

אלא על כרחך, כמו שנפרש את טענת "איה מתי נבוכדנצאר", דהיינו, כי אמנם הוו מתחילה והופנו לבית קברות. הכא נמי, מה שאמר רבי יהושע "איה מתי מבול", כוונתו דהוו והופנו.

ומקשינן לריש לקיש: ואי מודה אתה דאפנו מתי מבול הא איפני כולם, אם כן למה אמרת שארץ ישראל אינה בדוקה?

קיג-ב

ומתריצין: נהי דאיפני מתי מבול מירושלים, מבולה ארץ ישראל לא איפני! ופרה אדומה הרי נעשית מחוץ לירושלים, ולכן צריך להכין לה מקום בדוק שלא היו בו מתי מבול.

איכא דאמרי: איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן מבריייתא דלעיל: "איה מתי מבול איה מתי נבוכדנצאר". מאי לאו, שוין הן. ומדהני מתי נבוכדנצאר הוו, הני נמי מתי מבול הוו בארץ ישראל, ואיך אמרת שארץ ישראל לא היו בה מתי מבול? [וטענת רבי יהושע היתה שפינו את המתים מירושלים, אך שאר הארץ אינה בדוקה].

השיב רבי יוחנן: מודי אריא? וכי שוין הן, הא כדאיתיה, והא כדאיתיה! מתי נבוכדנצאר אמנם היו ופינום, אבל מתי מבול מעולם לא היו בארץ ישראל.

איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן: נאמר במבול "מכל אשר בחרבה מתו". ומשמע שמתו בכל מקום גם בארץ ישראל.

השיב ריש לקיש: הכוונה לחרבה, שהיתה מעיקרא קודם המבול, והיינו שבמבול מתו כל מי שהיה קודם בחרבה.

ומבאר ריש לקיש: ואמאי קרי ליה "חרבה"? ומה נוסף לנו בפסוק "כל אשר בחרבה מתו" והרי כבר נאמר "ויגוע כל בשר הרומש על הארץ" [ולרבי יוחנן ניחא, שבפסוק זה

התחדש כי אפילו בארץ ישראל שהיתה חרבה מתו] (57).

חידוש הפסוק הוא כדרב חסדא. דאמר רב חסדא: בדור המבול לא נגזרה גזרה על דגים שבים, (58) שנאמר "מכל אשר בחרבה מתו", ולא דגים שבים! (59)

57. החיד"א [פתח עינים] הקשה כי מסוגיין משמע שרק ריש לקיש דרש "חרבה" כרב חסדא שלא נגזר על דגים שבים, ואילו בקידושין [יג, א] מצינו שרבי יוחנן עצמו דרש כך.

וביאר, שרבי יוחנן סבר שאילו רצה הכתוב למעט דגים יכל לכתוב מכל אשר "על הארץ" שהרי מתיבות אלו התמעטו דגים שלא השחיתו דרכם כחיה ועוף [ראה בסמוך] ומלשון "חרבה" למד שנשארה "חרבה דהשתא" דהיינו ארץ ישראל שלא גושמה.

ובאופן נוסף, שלמעט דגים כבר ידענו מדכתיב "על הארץ" שלא השחיתו דרכם וממילא לא נגזר עליהם מיתה, ובהכרח "חרבה" מלמד שעוד דבר ניצל והיינו ארץ ישראל, אך ריש לקיש סבר שלולי התמעטו דגים מחרבה יתכן שמתו אף שלא השחיתו, כי "בהדי הוצא לקי כרבא".

58. רש"י [בראשית ו, יב] פירש "כי השחית כל בשר דרכו על הארץ" אפילו בהמה חיה ועוף נזקקין לשאינן מינן, [ומקורו מב"ר פלג] ולא הזכיר דגים. וכתב מהר"ל [בח"א כאן] שלכן לא נגזרה גזרה על דגים, וביאר שהטעם שלא השחיתו כי חטא האדם נמשך לשאר המינים כפרש"י [שם פס' ו] נחמה היתה לפניו שעשאו מן התחתונים שאילו עשאו מהעליונים היה ממריד עליו את העליונים וכיון שהאדם מיסוד הארץ והדגים מן הים לא נמשכו אחר חטאו. אך רבינו בחיי [בראשית א, כב] נקט

שהדגים לא נמחו במבול מכח ברכת ה' שאמר להם פרו ורבו, ואף שנאמרה גם לעופות, לא הועילה להם אחר שהשחיתו דרכם.

59. הרמב"ן [בראשית א, כט] כתב שלא הותר אכילת בשר לאדם הראשון משום שבעלי הנפש יש להם מקצת מעלה בנפשם, ורק אחר שחטאו ונגזר שימותו ובעבור נח הציל מהם לקיום המין ניתן רשות לשחוט ולאכול כי קיומם בעבורו, ולכאורה תמוה איך הותרו דגים לאדם והרי עליהם לא נגזרה גזירה ולא נצלו בזכותו [וראה דבריו ורבינו בחיי שם ז, כג, שהדגים ברחו לאוקיינוס, ואולי הוצרכו לזכותו ולברכת ה' כדי לברוח].

ויתכן שאין כוונתו שהותר באכילתן כי נצלו בזכותו, אלא שהתברר כי מעלתו גדולה ממעלתם שהרי קיום כל בעלי הנפש בעבורו, וגם הדגים בכלל זה. וכן משמע ממה שכתב [שם ט, ג] כי היתר הדגים היה בכלל כל בעלי החיים עי"ש.

ובספר פרדס יוסף הביא הוכחה שדגים לא הותרו לבני נח אלא במתן תורה, שנאמר [במדבר יא, ה] זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים חיים, ופירש"י בלא מצוות, ומשמע שלא הותרו בהם עד שקיימו מצוות [ותמוה כי משמע שכן אכלו, והכוונה שלא היו מזונותיהם תלויים בקיום מצוות כמו במדבר] וראה שם שכ"כ האבני נזר.

ומתרצינן: אמר רבי יוחנן: רק את ראשו של הראם הקטן הכניסו לתיבה.

ומקשינן: והאמר מר רבה בר בר חנה לעיל שגודל מרבעתא דרישא, פרסא ופלגא, וגדול בהרבה מכל התיבה?

ומתרצינן: אלא, חוטמו בלבד הכניסו לתיבה כדי שיוכל לנשום, ועמד ברגליו על הארץ ולא טבע במים מפני גובהו.

ומקשינן: למה הוצרך רבי יוחנן לתרץ כיצד הכניסו את הראם לתיבה? והאמר רבי יוחנן: לא ירד מבול לארץ ישראל, ואם כן היה יכול לעמוד הראם שם?

ומתרצינן: רבי יוחנן לדברי ריש לקיש קאמר, שירד מבול בארץ ישראל, ובהכרח שהראם ניצול בתיבה, אבל רבי יוחנן לשיטתו באמת אינו צריך לכל זה.

ומקשינן: וכי מה הועילו בזה שהכניסו חוטמו לתיבה? והא קסניא תיבה, התיבה היתה מהלכת על פני המים ממקום גבוה למקום נמוך, (63) וחוטמו נשמט מן התיבה

והוינן בה: בשלמא למאן דאמר לא ירד מבול לארץ ישראל, היינו דקם עמד רימא, הראם, שמפני גודלו אינו יכול ליכנס לתיבה, התם, בארץ ישראל שהיתה חרבה, וכך ניצול מהמבול [זכר ונקבה] ולא נכחד מינו מן הארץ (60).

אלא למאן דאמר ירד המבול לארץ ישראל, רימא, היכא קם? היכן עמד הראם ואיך ניצול מהמבול?!?

ומתרצינן: אמר רבי ינאי: גוריות, כשהם קטנים, הכניסו אותם בתיבה.

ומקשינן: והאמר רבה בר בר חנה, (61) לדידי חזי לי אורזילא דרימא, עופר הראם, בת יומא ביום שנולד, והוי גודלו כהר תבור, וזה תבור כמה הוא גודלו? ארבעין פרסי. ומשכיה דצואריה, אורך צוארו של אותו ראם תלתא פרסי היה. בי מרבעתא דרישא מקום רביצת ראשו שיעורו פרסא ופלגא. רמא כבא, הטיל גלל לירדן, וסכר ירדנא סתם את הילוך מימיו.

וכי מאחר שאפילו בן יומו כל כך גדול הוא, איך הכניסו לתיבה? (62)

חנה [כב"ב עג, ב] שביאר ענין הראם כנגד אמונת ישמעאל שבאה לעקור אמונת ישראל, והגר"א ביאר כל הענין על חכמת התורה, וכתב מהר"ל כאן, כי אע"פ שכל הענין אינו גשמי כלל, אך כיון שצוה הקב"ה לעשות תיבה באופן טבעי הרי שיעורה צריך להתאים לגודלו הטבעי של הראם וכן קיומו של עוג מלך הבשן צריך שיהא לו קיום טבעי, כפי ששיעור ישוב דעתו נמדד בכותבת הגסה.

63. רש"י פירש שמהלכת מגבוה לנמוך, וביאר המהרש"א כי אף שפני המים שוים גלי הים

60. ואף שגם בארץ ישראל מתו מההבל מכל מקום הראם שהוא גדול וחזק לא הזיק לו ההבל — תוס' וראה מהרש"א שגם עוג ברח לשם וניצול מההבל מפני גודלו וחוזקו.

61. רש"י פירש שהראם באו זכר ונקבה, ומשמע מדבריו שהוא מין טמא שהרי להלן [קטו, ב] אמרו שגם מחיה טהורה הביא שבעה, וראה תוס' [ד"ה או רזילא] שנקטו שמין חיה היא וחלבו מותר.

62. ראה ביאור הריטב"א לאגדות רבה בר בר

ומת?

לבלב שנמוכה ממנה.

ומתוצינן: **אמר ריש לקיש: קרניו קשרו בתיבה שלא ישמט החוטם מן התיבה.**

דאמר ריש לקיש: למה נקרא שמה של בבל "מצולה"? משום שכל מתי מבול נצתללו לשם. ורבי יוחנן אמר: למה נקרא שמה "שנער"? משום שכל מתי מבול ננערו שם.

ומקשינן: והאמר רב חסדא: אנשי דור המבול ברותחין קלקלו וברותחין נדונו, ואם כן הרי נמלג הראם במים הרותחין, ומת?

ומתוצינן: **אי אפשר דלא אידבקו מן המתים בטיט ונשאר שם בארץ ישראל.**

ומתוצינן: ולטעמיה, אם נדונו ברותחין, תיבה, היכא סגיא? והרי הזפת שהיה לה מבית ומחוץ היה נמס ברותחין?

אמר רבי אבהו: למה נקרא שמה "שנער"? מפני שמנערת עשיריה. אין עשיריה מתקיימים [לפי שאין מרחמים על הבריות. רש"י].

ועוד, עוג מלך הבשן שפלט מן המבול, היכא קאי שלא מת מהרותחין?

ומקשינן: והא קחזינן דאיכא עשירים בכבל? ומתוצינן: **עד תלתא דרי לא משכי עשירותם.**

אלא על כרחנו לומר, **נמ נעשה להם שנצטננו המים בצירי התיבה, ושם עמדו עוג מלך הבשן (64) והראם, והזפת לא נמס (65).**

אמר רבי אמי: **כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל בשר אבותיו שמתו שם בגולה** [רש"י שבת קיג"ב].

והוינן בה: ולרבי שמעון בן לקיש, למה היו צריכין לבדוק מקום שריפת הפרה שמא נשאר שם מתי המבול? נהי נמי דירד מבול לארץ ישראל, מכל מקום, **הא לא פש תמן מיתא?** שכל המתים נסחפו מארץ ישראל

תניא נמי חכי: **כל האוכל מעפרה של בבל, כאילו אוכל בשר אבותיו. ויש אומרים**

המהרש"א שניצול כאילו הוה בתוך התיבה, והיינו שהתיבה הצילה כל מי שהיה צריך להנצל מהגזירה, בין חיות שלא נעבדה בהן עבירה, ובין עגל, שנשאר כדי להראות גבורות ה', כמבואר בתרגום יונתן [בראשית יד, יג] שיאמרו כי אף גיבורים אלו נמחו מהעולם כשמרדו בה'.

מעלים ומורידים אותה, וביד דוד כתב שהראם היה הולך אחריה על הקרקע והוא היה עובר ממקום גבוה לנמוך ונשמטת ממנו התיבה.

65. במשך חכמה [ח, יט] העיר שנס צינן המים סביבות התיבה נצרך גם ליושבי התיבה כדי שלא ימותו בהבלא כמו שמתו בארץ ישראל. [וראה ספורנו יא, לא שאויר ארץ ישראל לא הוזק במבול, וצ"ב].

64. רש"י בנדה [פט, א] כתב שעוג מלך הבשן ברח לארץ ישראל והיינו כרבי יוחנן שלא ירד מבול בארץ ישראל, ומהרש"א כתב שבסוגיין מוכח שגם לרבי יוחנן צריך לומר שהצטננו לו צידי תיבה, ותמוה שהרי אמרו כי לדברי ר"ל קאמר ואדרבא מבואר בתוס' שהראם [וכן עוג] היו בארץ ישראל ולא נזוקו מההבל מפני גדלם וחזקם, ומשמע שלא היו במים. ובנדה שם כתב

כאילו אוכל שקצים ורמשים של המבול (66).

שנינו במשנה: **וכן שעיר המשתלח שהקריב בחוץ פטור שנאמר "ואל פתח אהל מועד לא הביאו".** כל שאינו ראוי לבא אל פתח אהל מועד אין חייבין עליו.

והוינן בה: **וכי שעיר המשתלח לאו ראוי לפתח אהל מועד הוא?**

והתניא: נאמר בשחוטאי חוץ [ויקרא יז] "לא הביאו להקריב קרבן לה", ודרשו בתורת כהנים ש"קרבן" בא לפטור על שחיטת חולין בפנים,

ודנה הברייתא: **או אינו בא לדרשא זו, אלא כן נדרשנו: "קרבן" — שומע אני לחייב בחוץ אפילו על שחיטת בהמות שהם רק קדשי בדק הבית, שהרי הם נקראו "קרבן", שנאמר אחר מלחמת מדין "ונקרב את קרבן ה', כלי זהב אצעדה וצמיד", ואלו אינם קדושים בקדושת מזבח אלא רק לבדק הבית**

ואף על פי כן נקראו "קרבן".

תלמוד לומר, **"ואל פתח אהל מועד לא הביאו".** ודרשין: **מי שראוי לבא לפתח אהל מועד הוא שחייב עליו משום שחוטאי חוץ, יצאו קדשי בדק הבית שאינו חייב עליהן משום שחוטאי חוץ מפני שאינן ראויין לפתח אהל מועד, שהרי על אף שהם תמימים, אינם עתידים לבא אל פתח אהל מועד (67).**

יכול שאני אוציא את אלו ולא אוציא את שעיר המשתלח מחיוב שחוטאי חוץ, לפי שהוא ראוי לבא לפתח אהל מועד, שהרי עתיד הוא להיכנס לעזרה כדי להגדיל ולהתוודות עליו?

תלמוד לומר **"להקריב קרבן לה"**, ודרשין, **להוציא שעיר המשתלח שאינו מיוחד לה', שאינו קרב על גבי המזבח.**

ולכאורה נמצא שהברייתא חולקת על המשנה, שהרי המשנה מיטטה שעיר

66. הגמרא בשבת [ק"ג, ב] מקשה למה נחשב כאוכל שקצים ורמשים, והרי ודאי נמחו ולא נעשו עפר, ותירצה כיון שהם גורמים חולי גזרו רבנן שיהא כאוכל שקצים ורמשים [ראה שם רש"י בעין יעקב].

והרמב"ן [בראשית ז, כג] כתב שגם כל הגופות נמחו ונעשו למים, ולכאורה מדברירש"י לא משמע כן שאם כן יתכן לפרש גם בשר אבותיו על מתי מבול, אולם המהרש"א [בשבת שם] כתב שרש"י סבר כי מתי מבול אינם נחשבים "אבותיו", ולכן פירש שבבבל נקברו אבותינו ואילו בארץ ישראל אין חשש לקבריהם כי היו מציינים בה קברים.

ובשו"ת חתם סופר [יו"ד שלז] כתב שבמתי מבול אין טומאת אהל אלא רק היסט, כי נמחו

עצמותיהן במים, ולא נשאר מהם אלא עצם הלז ועצם יחידי אינה מטמאה באהל. ודבריו תמוהים מסוגיין, שאם כן למה הוצרכו לגדל ילדים על גבי סלע שתחתיו חלל, והרי אין חשש אהל ועיקר הזהירות שלא יסיטו עפר שמא יש בו עצם, ודי בסלע שאין בו חלל.

67. רש"י [בתמורה ו, ב] ביאר שסתם קדשי בדק הבית בעלי מומים הם שהרי אסור להתפס תמימים לבדק הבית ופטור עליהם בחוץ כי אינם ראויים לפנים, ונמצא שאם התפס תמימין חייב עליהן בחוץ. וביאר באבי עזרי [פ"ד מאיסור"מ ה"ו] שהחיוב בשחוטאי חוץ שאינו מצד ששחט קרבן בחוץ, — שהרי הלוקח תמימין צריך לשוב ולהקדישן לקרבן אלא חיובו על ששחט

אהל מועד, ונתמעט מ"אל פתח"⁽⁶⁸⁾.

ומקשינן: אחר הגרלה נמי עדיין ראוי לבא לפתח אהל מועד הוא, שהרי האיכא וידוי שצריך להתוודות עליו בעזרה?

ומתריצין: אלא, אמר רב מני: לא קשיא. כאן, הברייתא, קודם וידוי. כאן, המשנה, לאחר וידוי⁽⁶⁹⁾.

המשתלח משום שאינו ראוי לבא לפתח אהל מועד. ואילו בברייתא מבואר שלא נתמעט אלא מ"לה", אבל עדיין נחשב "ראוי לבא לפתח אהל"?

ומתריצין: לא קשיא. כאן, הברייתא עוסקת קודם הגרלה, שראוי ועתידי להיכנס לעזרה כדי לעשות עליו הגרלה הלכך לא נתמעט אלא מ"לה", ואילו כאן, במשנה, מדובר לאחר הגרלה, ששוב אינו ראוי לבא לפתח

ביארו שההוה אמינא בסוגיין לפטור קודם הגרלה, היא באופן שכבר התקדש השעיר החיצון ואינו נחשב ראוי עתה לה' אלא כשהוא יכול להתקדש גם לשעיר המוספין. ובאבי עזרי [פי"ח ממעה"ק הי"א] ביאר שדין שעיר מוסף יו"כ הוא כחטאת שאם כבר הפריש אחת אינו יכול להפריש אחרת, ולכן אי אפשר לומר ששעיר זה יהיה למוספין אחר שכבר התקדש להם שעיר אחר.

ובמנחת אברהם העמיד את סוגיין באופן שכבר הקריב את שעיר המוספין, וכעת אין שעירי החטאת ראויין להעשות בחוץ ולכן פטור עליהם. וכבר ביאר הגרי"ז [פ"ה מעיו"כ ה"ג] שתוס' והרמב"ם נחלקו בהקדים שעיר החיצון לעבודת היום אם הוא כשר כי אין מחוסר זמן לכו ביום, או שסברא זו מועילה רק לחיוב חוץ אבל לגבי הקרבה נחשב מחוסר זמן ופסול.

וראה עוד ביומא [סה, א] ובתוס' ישנים שם שאם הוגרל בשנה אחת שוב אינו יכול להעשות לשנה הבאה כשעיר מוסף, ובאופן זה פטור עליו בחוץ גם קודם הגרלה, וראה עוד במרכבת המשנה ובמרומי שדה.

69. הרמב"ם [פי"ח ממעה"ק הי"א] כתב שאם שחטן בחוץ קודם וידוי חייב על שניהם כי ראויין לבא לפניו לידוי, והראב"ד השיגו שהרי בסוגיין מבואר שגם קודם וידוי התמעט

בהמה ששייכת להקדש לצורך הקרבה. וכאן דחה רש"י פירוש זה שהרי פטור על פרה אף שהיא תמימה, כי אינה ראויה לפתח אהל מועד. ובתוס' [ד"ה יצאון] כתבו לחלק שפרה אינה עומדת למזבח אבל תמימין שהקדישן לבדק הבית אינם יוצאין מידי מזבח וצריך למכרן לצרכי עולות, ולכן חייב עליהן בחוץ.

והגרי"ז דן האם גם בפרת חטאת שייך הדין שלא תצא מידי מזבח כגון באופן שימצא אחרת נאה ממנה שנפדית, [כמבואר בשבועות יא], ומה שאינה עומדת למזבח היא רק בשעה שעומדת לשחיטה כפרת חטאת, או שבעצם ההקדש של פרת חטאת לא חל כלל הדין שלא תצא מידי מזבח לעולם, ולפיכך אינה עומדת למזבח.

וצדדי הספק הם: האם האיסור שלא להתפיס תמימין לבדק הבית הוא הגורם שלא יצאו מידי מזבח, וכעין קנס משום שהיו ראויים לו [וכן משמע מהרמב"ם פ"ה מערכין ה"ה], או שהוא דין מצד עצם ההקדש, אף שאין בו איסור. והוכיח ממה ששמנים וסלתות טהורין אין נפדים [מנחות קא, א] שאינו תלוי באיסור.

68. תוס' [ד"ה כאן קודם הגרלה] כתבו שלמסקנת סוגיין קודם הגרלה חייב, כי ראוי לשעיר המוספין הנעשה בחוץ [וכמבואר ביומא סב, ב]. ובתוס' ישנים יומא [סג, א ד"ה עד]

ה"?"

ומבארין: **בשלמא רובע ונרבע** ניחא קיד-א שהוצרך המיעוט מ"לפני משכן ה" משום דמשכחת ליה שהיו ראויין בתחילה להקרבה, כגון דאקדישנהו מעיקרא, וחדר רבעו, ונפסלו⁽⁷⁰⁾. הלכך אין למעטן מ"אל פתח אהל מועד", כי היה אפשר לפרש את הפסוק כך: "ואל פתח אהל מועד לא הביאו" אז, כשעדיין היה ראוי לבא, ועתה הקריבו בחוץ — חייב הוא.⁽⁷¹⁾

שנינו במשנה: **הרובע והנרבע** שהקריבן בחוץ פטור, שנאמר "לפני משכן ה'", כל שאין ראוי לבא לפני משכן ה' אין חייבין עליו.

והוינן בה: **והא נמי**, כל פסולי הקרבה השנויים במשנה, **תיפוק** ליה לפטור מחיוב על שחיטתן בחוץ מ"פתח אהל מועד", כשם שלמדנו ברישא לפטור על שחיטת פרת חטאת ושעיר המשתלח, שהרי גם הם אינם ראויים לבא לפתח אהל מועד מפני פסולם, ולמה צריך לדרוש גם מהפסוק "לפני משכן

או משום שיש להם דין אכילה, מה שאין כן בשעיר המשתלח שאע"פ שאין בו דין הקטרה, אם מקטירו בחוץ יתחייב עליו.

70. מבואר כאן כי צריך למעט פסול רובע ונרבע שלא יתחייב עליו בחוץ, אף שאינו מתקבל בפנים. ולכאורה תמוה שהרי לעיל [קט, א] הוצרך ריבוי מקרא לחייב על העלאת פסולים בחוץ, ואפילו פסולין ש"אם עלו ירדו", אך החילוק פשוט כי לעיל מדובר פסולין שנשחטו בפנים, שאינו חייב בהם אלא משום "עבודה" בחוץ, כי הוכשרו בפנים לעבודה ולכן צריך לרבות שגם אחר שנפסלו לעבודה חייב עליהן בחוץ. אך בסוגיין מדובר כשנשחטו בחוץ, וחיובו על מעשה הקרבה בחוץ, ודי בכך שהיה ראוי להקרבה לפני שנפסל, כי אין חיובו תלוי בדין עבודה.

71. כך פירש"י, ולכאורה תמוה הרי אחר שנרבע אינו ראוי לפתח אהל מועד, ומה המעלה בכך שהיה ראוי קודם.

והחזו"א והגרי"ז ביארו באופן אחר, כי הנרבע קודם ההקדש, אף שהוא קדוש קדושת הגוף לא חלה עליו קדושה להקרבה, אך אם נרבע אחר שהוקדש וכבר חלה עליו קדושה

מ"לה", ובכסף משנה כתב שגירסת הרמב"ם "לה' לרבות שעיר המשתלח".

ובקרבן אורה כתב שהרמב"ם למד כי גם למסקנא המשנה חולקת על הברייטא, שהרי במשנה המיעוט מ"אל פתח אהל מועד" ולא נקטה את המיעוט מ"לה" ולא התמעט מחיוב חוץ אלא אחר ידויו, וראה עוד דרך בכתבי הגר"ח.

ומה שחייב על שניהם לכאורה משום שהמשתלח נכנס לידויו, ואילו השעיר לה' נכנס להקרבה, והרמב"ם נקט ש"ראויין" לידויו משמע שסבר כדברי הראב"ד בתו"כ [חובה ז, ג] שמתודה גם על שעיר הפנימי, וצ"ע.

ולגבי העלאת שעיר המשתלח בחוץ, דקדק המנחת חנוך [תמ] מדברי הרמב"ם [פ"ט מפסוהמ"ק ה"ז] שקודם ידויו חייב וכן מבואר מדברי רש"י לעיל [קח, ב] שהוצרך למעט העלאתו בחוץ מהקש. אך במקדש דוד [כו, ד] תמה שהרי לא עדיף מבשר חטאת שפטור על העלאתו בחוץ אף שהקריבן ראוי לפתח אהל מועד.

וידוע לחלק בין בשר חטאת ושלמים שאין להם שם מוקטריין או משום שאסור להקטירם [כי "כל שממנו לאישים הריהוא בכל תקטירו]